

Dominikanerne eller sortebrødrene

Dominikanerne var tiggermunke.

Ordet "dominikaner" kommer af *Domini Canes* og betyder: herrens hunde.

Ordenen blev grundlagt i Spanien i 1215 og var egentlig mere et fællesskab af prædikanter end en orden, der byggede på løfter som andre munkeordener. Ordenen havde både munke og nonneafdelinger, men hvor munkene bl.a. fungerede som prædikanter, måtte kvinderne beskæftige sig med gøremål indenfor klostrets mure – de var afskåret fra tilværelsen uden for og tog ikke del i prædikantvirksomheden.

Dominikanerne, som kaldtes sortebrødrene i Danmark, slog sig ned i Ribe i 1228. De grundlagde Ribe Kloster, som i dag stort set ser ud, som det stod omkring 1480. Klosteret blev placeret ved Badstuegade, en gade, som var helt central for trafikken over Ribe Å frem til 1255. Herefter stod en ny dæmning klar, og den førte færdslen mod domkirken og altså længere fra Ribe Kloster. Klosters centrale placering ved en vigtig indfaldsvej har altså kun været få år. Placeringen er bemærkelsesværdig, fordi det ligger på et meget udsat område, hvor jorden ikke er særlig byggevenlig. Man mener, at før klosteret kunne bygges, måtte området stabiliseres. Derfor er der påfyldt et betydeligt lag af sand og jord, både for at stabilisere byggeriet, men også for at kunne lave en udgang til området omkring Badstuegade, som ellers havde været for sumpet og vådt.

Dominikanerne kaldtes også sortebrødre pga. den sorte kappe, de bar over deres hvide underdragt. De kunne ikke eje noget, de var tiggermunke, der prædikede og indsamlede mad og penge i byerne for at uddele til de fattige og svage, der havde behov for hjælp. Penge og gaver blev givet af fromme troende som almisser, offergaver eller gennem testamenter. Der blev givet gaver som f.eks. brød, fisk, en tønde smør og en tønde øl, men også hele ejendomme er testamenteret til klosteret. Reglen var, at disse ejendomme hurtigt skulle sælges, så pengene kunne bruges på hjælp, men med tiden sad munkene med mange ejendomme i det meste af Vestjylland, og ordenen var i senmiddelalderen temmelig velhavende.

Disse almisser, offergaver og testamenteringer gavnede ikke alene klosteret, også givnerne fik noget med. Som tak kunne de modtage en velsignelse eller måske endda aflad. Aflad blev uddelt fra paven i Rom, han kunne give kirker eller klostre lov at uddele aflad for bestemte ofringer eller gerninger. F.eks. fik dominikanerklostrene i Danmark i 1266 lov:

"At give 40 dages aflad til alle, der viste sand anger, bekendte deres synder samt fromt og andægtigt besøgte dominikanernes kirker på en række store kirkefester og helgendage."

Ribe S. Katrine Kirke kirkegårde og forsvundne kirker i Ribe, s. 686.

Klosteret hørte under Lund (hovedsædet i Norden), hvor ærkebispens sad. Men der var ofte større forståelse og samarbejde med kongemagten end med ærkebisperne i Lund. Det syntes ærkebisperne naturligvis ikke om, og som straf indførte de i 1266 interdikt i bl.a. Ribe. I otte år var det forbudt at udføre kirkelige handlinger i byens kirker – dvs. gudstjenester (messelæsning), dåb, begravelser osv., men som den eneste kirke i byen overholdt dominikanerne ikke påbuddet. Klosteret modtog en skarp kritik fra paven for sin måde at tackle situationen på, fordi de stillede franciskanerne, der overholdt interdiktet, i et dårligt lys hos befolkningen.

Ved reformationen - senest i 1537 - blev sortebrødrene formentlig jaget ud af byen. Herefter ønskede tidens nye præster sammen med byens borgmester, at kirken måtte blive sognekirke, og at klosterbygningerne måtte bruges som hospital. Kong Christian 3. gav allerede samme år lov til at bruge kirken som sognekirke, mens hospitalet først indvi-edes i 1543. Derfor står kirke og kloster stadig i dag og blev ikke, som de øvrige klostre, revet ned efter 1536.